

Soviets a Barcelona!

11/2012 - Art i Història. Una recerca realitzada a la UAB ha analitzat l'establiment d'una delegació diplomàtica de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) a Barcelona durant la Guerra Civil. El treball ha aclarit punts, fins ara, foscos d'aquest fet, com, per exemple, que el mateix Stalin va ordenar obrir aquesta relació diplomàtica, que la URSS volia establir relacions polítiques i econòmiques amb el Govern de la Generalitat i reconduir la força de l'anarquisme a Catalunya, o que el consolat a Barcelona va provocar una notable enveja en altres parts de la República espanyola, com Cartagena, que va reclamar el mateix tracte per part dels soviètics.

El cònsol soviètic, Antonov-Ovssenko, i el president de la Generalitat, Lluís Companys, al balcó del Palau de la Generalitat, novembre 1936.

L'article "Los pasos de la diplomacia soviética para establecer el consulado de la URSS en Barcelona" ha analitzat les passes que es van dur a terme des del Comissariat del Poble per a Afers Exteriors (NKID) de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) per a establir una delegació diplomàtica a Barcelona durant els anys de la Guerra Civil.

La recerca s'ha realitzat a través de la documentació russa dipositada a l'Arxiu de la Política Exterior de la Federació Russa (AVPRF) a Moscou i ha revelat una sèrie d'interessants novetats sobre el tema. En primer lloc, la decisió del NKID d'establir una representació diplomàtica a Barcelona es va fer seguint ordres directes del Buró Polític del Partit Comunista de la Unió Soviètica (PCUS) i, específicament de Stalin, en el marc de l'intercanvi diplomàtic entre la República Espanyola i la URSS durant els primers mesos de la Guerra Civil.

En segon lloc, el NKID va escollir Barcelona per a establir una consolar com a resultat de la seva voluntat per iniciar relacions comercials directes entre el Govern de la Generalitat i la URSS, per incidir sobre l'escenari polític català arran de la forta activitat i presència del moviment anarquista a la reraguarda catalana i així intentar reconduir la política catalana cap a postures allunyades de la revolució obrera que distanciaven a la URSS de qualsevol possible aliança amb França o Gran Bretanya per fer front a l'ajuda feixista als sublevats, i també per a facilitar l'arribada de l'operatiu d'ajut militar de la URSS a la República Espanyola.

En tercera instància, el NKID va dur a terme una ràpida i minuciosa selecció del personal que havia de formar part de la delegació a Barcelona, tot ells homes entre trenta i quaranta anys, amb militància al PCUS i/o participació en la xarxa del NKID. Vladímir Antonov-Ovseenko, amb una mitjana d'edat superior a la resta de la delegació, va ser escollit com a cònsol general tot aprofitant, entre d'altres motius, la seva aurèola entre els membres del moviment obrer internacional en la mesura que havia estat el dirigent bolxevic que havia dirigit la materialització de l'assalt al Palau d'Hivern a Petrograd la nit del 24 al 25 d'octubre de 1917.

En quarta instància, l'arribada de la delegació consolar a Barcelona es va fer en un ambient marcat per la tensió entre el futur cònsol i la direcció del NKID. El motiu fou l'intent d'Antonov-Ovseenko de tenir un paper actiu i directiu en l'operatiu militar soviètic per a la República Espanyola. Però la tasca encomanada des del NKID havia estat simplement facilitar els moviments dels agregats militars soviètics que arribessin a Barcelona, donant-los cobertura i/o camuflant-los com a personal del consolat. Finalment, l'arribada del consolat a Barcelona també va provocar una notable enveja en altres parts de la República, com en el cas de la ciutat de Cartagena. Aquesta última va reclamar el mateix tracte que estava tenint Barcelona per part del NKID i que, per tant, hi establissin bé una delegació consolar o un vice-consolat.

Josep Puigsech Farràs

Departament d'Història Moderna i Contemporània